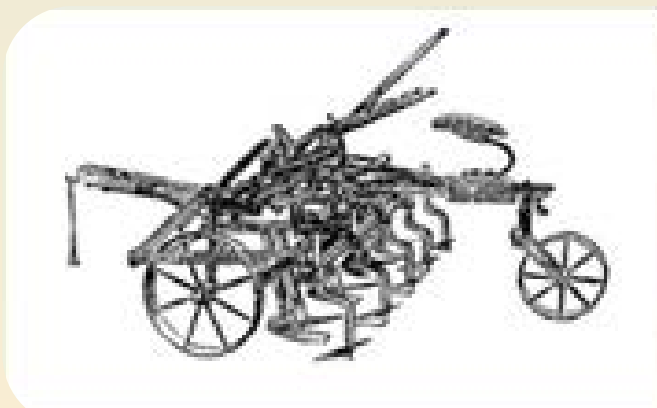

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ДРУГІ САЗАНОВСЬКІ ЧИТАННЯ

**Матеріали круглого столу
Іван Овсінський і його “Нова система землеробства”,
присвяченого піонеру агродослідництва
ІВАНУ ЄВГЕНОВИЧУ ОВСІНСЬКОМУ**

Полтава 2022

пддау
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-
науковий
інститут
агротехнологій,
селекції та
екології

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра землеробства і агрохімії ім. В. І. Сазанова
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА
ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ ІМЕНІ М. І. ВАВИЛОВА
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО
ПОЛТАВСЬКИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО
ГРОМАДСЬКА СПІЛКА «ПОЛТАВСЬКЕ ТОВАРИСТВО
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА»

Матеріали круглого столу

Іван Овсінський і його
«Нова система землеробства»

присвяченого піонеру агродослідництва
Івану Євгеновичу Овсінському

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Аранчій В.І. – професор, ректор академії (**головний редактор**); Поспелов С.В. – доктор с.-г. наук, завідувач кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова (**відповідальний редактор**); Гангур В.В. – доктор с.-г. наук, завідувач кафедри рослинництва; Олєпир Р.В. – кандидат с.-г. наук, ст. викладач кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова (**відповідальний секретар**); Самородов В.М. – доцент кафедри захист рослин; Міщенко О.В. – кандидат с.-г. наук, професор кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова; Опара М.М. – кандидат с.-г. наук, професор кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова; Тараненко С.В. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова; Ласло О.О. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова; Гордєєва О.Ф. – кандидат с.-г. наук, доцент кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова; Біленко О.П. – кандидат с.-г. наук, ст. викладач кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова; Воропіна В.О. – асистент кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова.

Рецензенти:

Шевніков М.Я., доктор с.-г. наук, професор кафедри рослинництва;

Кулік М.І., доктор с.-г. наук, професор кафедри селекції, насінництва і генетики.

Рекомендовано до видання вченою радою Навчально-наукового інституту агротехнологій, селекції та екології Полтавського державного аграрного університету (протокол № 6 від 08 лютого 2022 р.)

Другі Сазановські читання : Іван Овсінський і його «Нова система землеробства». Матеріали круглого столу присвяченого піонеру агродослідництва Івану Євгеновичу Овсінському, м. Полтава, 27 жовтня 2021 р. Полтава : Астроя, 2022. 54 с.
<http://doi.org/10.5281/zenodo.6381706>

ISBN 978-617-7915-57-6

Збірник вміщує матеріали круглого столу присвяченого піонеру агродослідництва, вченому Івану Євгеновичу Овсінському та вміщує нариси з біографії, результати аналітичних і бібліографічних досліджень з вивчення та впровадження ґрунтозахисної системи землеробства. Призначений для наукових співробітників, викладачів, студентів й аспірантів вищих навчальних закладів, керівників і спеціалістів сільськогосподарських підприємств.

Матеріали подаються в авторській редакції мовами оригіналів. Відповідальність за зміст і достовірність поданих матеріалів та наведених даних несуть автори.

ЗМІСТ

Вергунов В.А. Київські обласні з'їзди сільських господарів (1890,1892 та 1895 рр.) як загальнодержавне ствердження «Нової системи землеробства» І. Є. Овсінського	4
Самородов В.М., Поспелов С.В. Багатомірність діяльності І.Є.Овсінського (1855-1909) та її вплив на розвиток аграрного дослідництва	11
Голікова О.М. Критичний аналіз теорії мінерального живлення рослин у праці І.Є. Овсінського «Нова система землеробства»	20
Коваленко Н.П. І. Є. Овсінського (1855–1909) – фундатор впровадження органічного землеробства в Україні	24
Корзун О.В. Штрихи до політичного портрету І.Є. Овсінського	29
Корзун Д.Ю. Життєвий і творчий шлях І.Є. Овсінського: нові факти	32
Кофель М. Д. Актуальність «Нової системи землеробства» Івана Євгеновича Овсінського у сучасному світі	35
Ласло О.О. Система обробітку ґрунту Івана Овсінського: реалії сьогодення	37
Опара М.М. Іван Овсінський і його дослідження по атмосферному зрошенню	39
Сокирко М.П., Пономаренко С.В., Олєпїр Р.В. Тернистий шлях ідей І.Є. Овсінського	42
Гангур В.В., Гангур М.В., Лень О.І. Ефективність заходів мінімалізації в технології обробітку ґрунту	44
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	
Воропіна В.О. Вплив підживлення на урожайність і якість зерна пшениці озимої	46
Глушенко Л.Д., Сокирко М.П., Лень О.І., Тоцький В.М. Продуктивність пшениці озимої та її якість за різних технологій основного обробітку ґрунту	49
Ритченко А. В., Кулик М. І. Формування врожайності свічграсу залежно від умов вирощування	52

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАХОДІВ МІНІМАЛІЗАЦІЇ В ТЕХНОЛОГІЇ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ

Гангур В. В., доктор с.-г. наук, ст.н.с., професор кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова

Гангур М. В., здобувач ступеня вищої освіти Доктор філософії
Полтавський державний аграрний університет

Лень О. І. кандидат с.-г. наук, завідувач лабораторії землеробства та технологій вирощування зернових, зернобобових та олійних культур
Полтавська державна с.-г. дослідна станція ім. М.І. Вавилова

У системі агротехнічних заходів спрямованих на підвищення родючості ґрунту та продуктивності польових культур, збільшення валового виробництва зерна, велике значення має своєчасний, правильний і якісний обробіток ґрунту. Він сприяє окультуренню ґрунту, а також є ефективним заходом регулювання водно-повітряного, теплового та поживного режиму для вирощування сільськогосподарських культур.

В умовах постійного зростання вартості ресурсів, які використовуються в технологіях вирощування сільськогосподарських культур, все більшої актуальності набуває питання зменшення їх частки в структурі витрат, а також впровадження інноваційних рішень, які б забезпечили їх максимальну окупність врожаєм основної продукції.

До можливих шляхів скорочення ресурсних витрат в технології вирощування сільськогосподарських культур належить мінімалізація обробітку ґрунту. Між тим, на можливість і необхідність мінімалізації, обробітку ґрунтів без обертання скиби звертав увагу землеробів ще В.О. Кудашев, який у 1878 році в с. Кирияківка Глобинського району на площі 141,7 га вперше заклав стаціонарний дослід із мінімалізації обробітку ґрунту під озимину [3]. Цей напрямок в системі обробітку ґрунту набув розвитку в роботах І.Є. Овсінського, який рекомендував обробляти ґрунт на глибину до 5 см під всі польові культури. За такої технології обробітку ґрунту він одержував по 300 пудів (5,0 т/га) і більше зерна з десятини [6]. Потім цю ідею розвили в США і Канаді [7]. Вона ж була використана Т. С. Мальцевим [4], а також групою вчених під керівництвом академіка О.І. Бараєва при розробці ґрунтозахисної системи землеробства для Північного Казахстану та Західного Сибіру [2]. Така система обробітку ґрунту була апробована і на полях Полтавської області під керівництвом Ф.Т. Моргуна та за наукового консультування М. К. Шикули [5]. Найбільш повне практичне впровадження мінімального ґрунтозахисного обробітку ґрунту в системі органічного землеробства було реалізовано з ініціативи С. С. Антонця в умовах ПП «Агроєкологія» Шишацького району Полтавської

області [1]. Сучасні системи ґрунтозахисного обробітку ґрунту mini-till та strip-till впроваджуються у ТОВ «Рост Агро», засновником якого є М. І. Бернацький та ФГ «Дослідне», де ініціатором такого напрямку є кандидат с.-г. наук В.Я. Мокляк. В цих господарствах вдало використовують для вище зазначених систем обробітку ґрунту сучасні агрегати провідних світових виробників.

Про ефективність способів мінімалізації обробітку ґрунту свідчать і результати тривалих польових досліджень Полтавської державної сільськогосподарської дослідної станції ім. М.І. Вавилова. Так, трирічні (1987–1989) результати досліджень свідчать, що за зменшення глибини плоскорізного обробітку ґрунту з 20–22 см до 14–16 і 10–12 см урожайність зерна пшениці озимої збільшилася, відповідно на 0,15 і 0,25 т/га або 3,7 і 6,2 %.

Експериментальні дані свідчать про практично рівноцінний вплив різної глибини і способів обробітку ґрунту на рівень зернової продуктивності ячменю ярого. Так, за проведення оранки на глибину 20–22 см урожайність ячменю ярого становила 3,97–4,23 т/га, а на варіанті із мілким безполицевим обробітком на глибину 10–12 см вона знаходилася в межах від 4,0 до 4,23 т/га.

Таким чином, вище приведені результати досліджень вкотре переконливо доводять, що мінімальний безполицевий обробіток ґрунту за своїм впливом на урожайність зернових колосових культур не поступається оранці, і тим самим заслуговує на широке поширення в агроформуваннях різних форм власності регіону.

Джерела та література

1. Антонець С. С. Шлях до ґрунтозахисного біологічного землеробства в Україні / за ред. М. К. Шикולי. К.: Оранта, 2000. С. 54–78.
2. Бараев А. И. О научных основаниях земледелия в степных районах. Вестник с.-х. науки. 1976. № 4. С. 22–35.
3. Вергунов В. А. Українські аграрні студії князя В. О. Кудашева. Монографія. К.: Аграрна наука, 2018. 268 с.
4. Мальцев Т. С. Вопросы земледелия. М.: Сельхозиздат, 1955. 430 с.
5. Моргун Ф. Т., Шикולה Н. К., Тарарико А. Г. Почвозащитное земледелие. К.: Урожай, 1988. 256 с.
6. Овсинский И. Новая система земледелия. К.: Зерно, 2010. 331 с.
7. Фолкнер Э. Х. Безумие пахаря. М.: Сельхозиздат, 1959. 138 с.